

Kontiolahden kunnan liittyminen hinku-verkostoon

Tekninen lautakunta 27.09.2022 § 139

342/11.00.00.00/2022

Hinku-verkosto on vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Hinku-verkostossa on mukana myös maakuntia.

Tavoitteena on 80 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Pohjois-Karjalan maakuntaan hyväksyttiin helmikuussa 2021 Ilmasto- ja energiaohjelma 2030 (IE2030) sekä helmikuussa 2022 sille toimenpidesuunnitelma. Ohjelman ja toimenpidesuunnitelman laadinnassa olivat mukana kaikkien maakunnan kuntien edustajat. Lisäksi Pohjois-Karjalan maakuntahallitus on päättänyt hakea Pohjois-Karjalalle Hinku-maakunnan statusta. Maakunta sai Hinku-maakunta statuksen kesäkuussa 2020. Maakuntahallitus on myös vuonna 2014 suositellut kaikille maakunnan kunnille Hinku-verkostoon liittymistä. Hinku-maakuntastatukseen myötä kunnat ovat jo sitoutuneet 80 % päästövähennystavoitteeseen vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Pohjois-Karjalan kunnista Hinku verkostoon ovat liittyneet muut kunnat, kuin Heinävesi, Polvijärvi ja Juuka.

Kontiolahden Ympäristölautakunta on vuosina 2014 ja 2016 esittänyt kunnanhallitukselle Hinku statuksen hakemista, mutta aiemmin statuksesta ei ole koettu saatavan riittävää hyötyä. Nyt Ympäristöministeriö edellyttää kaikilta kunnilta ilmastosuunnitelman tekemistä. Maakunnan IE2030 ohjelmaa voivat kaikki kunnat tarvittaessa hyödyntää oman suunnitelmansa laatimisessa. Ilmastosuunnitelman laatimisen yhteydessä on helppoa hakea myös Hinku- kunnan statusta. Tämä status katsotaan Ympäristöministeriön mukaan eduksi kunnan ilmastosuunnitelmassa. Kontiolahdella on tehty pitkäaikaista ja vaikuttavaa työtä ilmaston hyväksi kunnan oman vuonna 2014 hyväksytyn ilmasto-ohjelman tukemana. Oman ohjelman tavoite on matalampi kuin Hinku -kuntien tavoite. Nykyinen tavoite on, että Kontiolahden kasvihuonekaasupäästöt vähenevät -50 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 tasoon verrattuna. Laaditun päästövähennyslaskelman mukaan Kontiolahdella on saavutettu nyt noin 30 % päästövähennemä ja tavoitevuonna 2030 päästövähennemä on tällä kehityksellä noin 52 %. Kontiolahdella on hyvä mahdollisuus tavoitella Hinku kuntien 80 % päästövähennemää.

Merkittävimmät päästövähennemät Kontiolahdella on saavutettu siirtymällä taajamien ja isojen laitosten lämmityksessä fossiilisesta öljystä puuperäiseen hakkeeseen ja pellettiin. Sekä kunnan laitokset, että yksityiset toimijat ovat olleet tässä paikallisen energian hyödyntämistoimissa mukana. Kunnan rakennuskantaa on myös uudistettu merkittävästi entistä energiatehokkaammaksi. ja kunnan kiinteistöjen energiankäyttöä seurataan aktiivisesti. Aurinkokopaneelleita on asenneltu Kontiolahteen sekä julkisiin että yksityisiin kohteisiin merkittäviä määriä. Kontiolahdella on panostettu myös kevyen liikenteen olosuhteisiin ja katuvalaistuksen energiansäästöön vaihtamalla lamput ledeiksi.

Kontiolahdella on aktiivisesti metsitetty joutomaita ja kehitetty metsien käsittelyä ilmastoviisaalla tavalla.

Kyyrönsuon kosteikkohankkeessa on hyödynnetty puun kantoja niin, etteivät ne lahotessaan vapautta hiilidioksidia ilmakehään, jolloin yhdistetään ilmastoteko ja puuaineksien käyttö valumavesien puhdistuksessa. Aurinkovoimalasuunnitelma entiselle turvetuotantoalueelle on myös kehitteillä. Monia pienempiä vähämerkitysellisempiä ilmastotekoja on tehty innostavalla ja loistavalla otteella.

Hinku-statusen hakeminen ei siis lisää oleellisesti työmäärää, vaan tekee käynnissä olevasta työstä kansallisesti tunnettua ja tunnustettua. Lisäksi Hinku-statusen kautta jo olemassa olevat toimenpiteet ja suunnitelmat vähentää päästöjä saavat enemmän näkyvyyttä.

Hinku-kunnan on täytettävä seuraavat kriteerit:

- Kunta sitoutuu vähentämään maakunnan kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Vuoden 2020 tilanteessa Kontiolahden päästöt olivat vähentyneet 29 % vuoden 2007 tasosta.
- Kunta ottaa kasvihuonekaasupäästönäkökulman huomioon kaikessa merkittävässä päätöksenteossaan.
- Kunta liittyy työ- ja elinkeinoministeriön, Energiaviraston ja Kuntaliiton väliseen sopimukseen, jossa ne sitoutuvat Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen toimenpiteisiin ja tavoitteisiin. Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen liittyvät kunnat liittyvät ensisijaisesti asuinrakennuskantansa asuinkiinteistöjä koskevaan toimenpideohjelmaan.
- Kunnanjohtaja tai hänen nimeämänsä muu kunnan työntekijä toimii Hinku-verkoston johtoryhmän jäsenenä.
- Kunta nimeää yhteyshenkilön, joka toimii tiedonvälittäjänä kunnan ja SYKE:n välillä. Tämä voi olla sama henkilö kuin em. johtoryhmän jäsen.
- Kunta perustaa Hinku-työryhmän, jossa on edustettuna tärkeimmät hallinnonalat. Työryhmä pyrkii aktiivisesti vähentämään eri hallinnonalojen toiminnasta aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Työryhmä voi olla sama kuin esimerkiksi kunnan johtoryhmä tai Kunta-alan energiatehokkuussopimuksen työryhmä. Tämä työ on jo aloitettu Kontiolahdella, kun ”Päästöt kuriin – tehokkaasti kohti vähähiilisyyttä” hankkeessa Maakuntaliitosta laati yhdessä Kontiolahden työryhmän kanssa päästövähennysskenaariota. Skenaarion mukaiset toimet johtavat tavoiteltuun 80 % päästövähennykseen.

Työryhmä ja yhteyshenkilö vastaavat seuraavista tehtävistä:

- Kunnalle laaditaan vuosittain suunnitelma päästöjä vähentävistä investoinneista. Investoinnit hyväksytään seuraavan vuoden talousarviossa. Tässä edellä mainittu skenario on hyödyksi. HINKU ei velvoita kuntia investoimaan, mutta HINKU-toiminnalla kannustetaan kuntia toteuttamaan taloudellisesti kannattavia toimenpiteitä sekä huomioimaan päästönäkökulman muutenkin toteutettavissa hankinnoissa.
- Kunnalle laaditaan vuosittain hillintätoimien suunnitelma, joka osoittaa, millä toimenpiteillä ja investoinneilla kasvihuonekaasupäästöjä pyritään vähentämään koko kunnan alueella. Suunnitelma sisältää suunnitellut investoinnit sekä keinoja asukkaiden ja paikallisten yritysten aktivoimiseen. Päästövähennysskenario, IE2030 ohjelma ja toimenpidesuunnitelma toimivat tässä pohjana.

- Kunnan alueella toteutuneet merkittävimmät hillintätoimet kootaan vuosittain ja julkaistaan kunnan verkkosivuilla. Tieto tehdyistä toimista toimitetaan myös SYKELLE. Valtakunnallisesti kiinnostavat hillintätoimet voidaan viedä myös Kestävyysoikka-verkkopalveluun. Toimenpiteisiin liitetään mahdollisuuksien mukaan saavutetut päästövähennykset. SYKE voi tarvittaessa täydentää tiedot Kestävyysoikkaan.
- Kunnan henkilöstölle ja kunnanvaltuustolle tiedotetaan vuosittain hankkeen saavutuksista.
- Alueen asukkaille, yrityksille sekä maa- ja metsätalousyrittäjille viestitään ilmastonmuutoksen hillinnän mahdollisuuksista.

Kontiolahti täyttää kaikki nämä tarvittavat kriteerit. Kaikissa edellä mainituissa tehtävissä kunnan apuna toimivat maakuntaliito asiantuntijat.

Mitä hyötyä kunnat saavat Hinku-statuksesta? Hinku-verkoston jäsenenä kunta saa:

- Osallistua ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkostoon
- Kontakteja alan toimijoihin
- Tietoa ja tukea päästövähennyksiin
- Osallistua erikseen rahoitettaviin tutkimus- ja kehityshankkeisiin
- Näkyvyyttä omalle työlle, tuotteille ja palveluille

Hinku-kunnissa on näyttöä siitä, että kunnan sitoutuminen ilmastotyöhön houkuttelee cleantech-alojen yrityksiä ja osaamista. Verkostosta löytyy Hinku-kuntia, jotka ovat pärjänneet hyvin Elinkeinoelämän keskusliiton julkaisemissa yritysten vetovoimaisuusarvioissa.

Hinkun yhtenä tehtävänä on vahvistaa paikallisia ja alueellisia cleantech-markkinoita muun muassa kannustamalla yhteishankintojen järjestämiseen. Hinku tukee kuntia ja pk-yrityksiä verkostoitumisessa, ja antaa niille myös käytännön tietoa ja työkaluja päästöjensä vähentämiseksi. Yritykset voivat tulla mukaan Hinkuun ja saada tilaisuuksia esitellä osaamistaan, tuotteitaan ja palveluitaan.

Kuntien toteuttamiin ilmastotoimenpiteisiin pääsee tutustumaan Ilmastoloikka – Kestävyysoikka (ymparisto.fi) -sivustolta. Toimenpiteet liittyvät esimerkiksi energiantuotantoon, rakennusten energiankäyttöön, katu- ja ulkovalaistukseen, liikenteeseen ja liikkumiseen sekä energiatehokkuutta lisääviin palveluihin tai siihen kannustaviin kampanjoihin.

Hinkuun liittyessään kunnan tai kaupungin tulee liittyä kuntien energiatehokkuussopimukseen (KETS), joka velvoittaa kunnan raportoimaan vuosittain energiankäyttönsä Motivalle. Toisinaan sopimukseen liittyneet kunnat ovat saaneet enemmän tukea investointeihinsa kuin kunnat, jotka eivät ole KETSissä mukana.

Hinku-laskentasääntöihin on lisätty mahdollisuus kompensoida LULUCF-päästövähennyksillä fossiilisia päästöjä. Edellytyksenä on, että pystytään osoittaman tehtyjen toimien vähentävän päästöjä, jotka muutoin syntyisivät.

Käytännön tasolla 80 % päästövähennys vaatii entistä kunnianhimoisempia päästövähennystavoitteita eri sektoreilla, erityisesti suurimpien päästölähteiden osalta. Kunnan ilmastosuunnitelmassa tunnistetaan suurimmat päästölähteet ja vaikuttavimmat toimintasektorit. Suunnitelmassa tarkastellaan erityisesti keinoja, joilla energiantuotannon, rakennusten

energiankäytön ja liikenteen päästöjä voitaisiin tehokkaasti vähentää. Suunnitelmassa voi arvioida toimintasektorien päästövähennyspotentiaalia ja kustannustehokkuutta.

Kontiolahden kunnalla on ilmastotyö jo hyvässä vahdissa. Liittymällä Hinku verkostoon saa Kontiolahti asiaan uutta potkua ja näkyvyyttä yhdessä maakunnan muiden kuntien kanssa. Verkostoon liittyminen tulee helpottamaan Ilmastolain mukaisten ilmastosuunnitelman laatimisessa. Verkostoon liittyminen on maksutonta ja päästövähennystoimet ovat tavoitteellisia, joista ei tulla kuntia rankaisemaan. Liittymällä Hinkuun ja kuntien energiatehokkuussopimukseen Kontiolahti voi hakea merkittäviä avustuksia vielä öljyllä lämmitettävien kiinteistöjen uusiutuvalla energialle siirtämisen muutuskustannuksiin.

Lisätietoja antaa ympäristöpäällikkö Antti Suontama p. 050 428 5123

Teknisen johtajan ehdotus:

Tekninen lautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että Kontiolahden kunta liittyy Hinku-verkostoon yllä mainituilla perusteilla.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.
